

85H-32

98

ROJET

E

FORTESES

NEVRUZ TURHANI

SH-32

T 98

NEVRUS TURHANI

S

R

ROJET E FORTESËS

(Përshkrime, reportazhe nga jeta e ushtrisë)

~~1975~~

ALIBERA E SHIETI
GJIRONIET

31322

1969

RRITJA

Ne ecnim pa e ndjerë rrugën. Komisari fliste për njerëzit. Për njerëzit që e çojnë përpara, e thellojnë revolucionin. Ai, për të qenë sa më i saktë në mendimet e shprehura, për t'u dhënë, si të thuash, jetë atyre, mori si shembull kolektivin e një nën-reparti, ushtarët që e përbëjnë atë.

— Ata po ngrihen, po rriten, rritet ndërgjegja e tyre, sepse brenda atij kolektivi zjen revolucioni ideologjik, revolucionin që çrrënjës çdo gjë të huaj e i hap rrugë së resë. Dhe kjo përbën forcën, madhështinë, bukurinë e atyre njerëzve të rinj. Ju duhet të njiheni me ata ushtarë, para së gjithash me luftën e tyre për t'u kalitur si revolucionarë, për t'u pajisur me ndërgjegjen revolucionare të klasës...

Pas pak u ndamë. Unë me Namikun u futëm në një klasë përballë fjetores. Aty ishin pjesëtarët e atij kolektivi të vogël, për të cilët foli komisar. Namiku u dha lajmin se do të përfaqësonin njësinë në garat që do të organizonte komanda eprorë dhe shkoi në stërvitje. Unë qëndrova gjatë me ta.

1. PORTRETI

Ata ishin ulur dhe secili merrej me diçka. Ademi vizatonte portretin e Ahmetit, që lexonte dhe nxirrte shënime nga libri «Shoku Enver Hoxha për rininë». Sotiraqi po i kthente përgjigje një shoku nga Korça; Domeniku përgatitej për stërvitjen e nesërme, kurse Xhezmiu lexonte dhe nënvizonte pjesë nga fjalimi i shokut Mehmet Shehu mbajtur në aktivin kombëtar për revolucionarizimin e mëtejshëm të shkollës sonë. Mbeteshin dhe pak minuta nga koha e lirë. Ademi pyeti:

— Dhe tani më thoni, shokë, ç'vërejtje kini për «Ahmetin»?

— E mbarove?

Të gjithë u grumbulluan te tryeza e Ademit dhe po shikonin në heshtje portretin e shokut. Një fytyrë pak e hequr, me sy të përqëndruar në librin që mbante në dorë, — ja ç'mund të thuhej me pak fjalë për atë portret. Dhe shokët këto i thanë, por Ademi nuk u kënaq:

— Në qoftë se në këtë portret ju dalloni vetëm këto, kjo do të thotë se s'ja kam arritur qëllimit. Unë dua që ai të jetë Ahmeti.

— Sa i çuditshëm që bëhesh dhe ti, Adem. Portreti është portret dhe pikë.

— Atë them dhe unë. Portreti duhet të flasë, të jetë shprehës i ndjenjave, mendimeve.

— Pse, pak shprehës janë sytë e Ahmetit? Ai duket sikur po i përpin rreshtat e atij libri që mban në dorë, — tha me zjarr Domeniku.

— Po ju, shoku Ahmet, ç'mund të thoni për veten tuaj? — e pyeti Sotiraqi.

— Për veten time?! Do të ishte mirë që Ademi të mos e kishte bërë këtë portret.

— S'të pëlqen? — pyeti Ademi pak i fyer dhe i shqetësuar, se ndoshta duhej pyetur para se t'i futej kësaj pune.

— Do të më pëlqente më tepër portreti i kolektivit tonë. A mund ta bësh këtë? Secili nga ne kalitet në kudhrën e kolektivit, dhe është pjesë e këtij kolektivi, pra vendi i parë i takon këtij.

— Sidoqoftë portretin e secilit do ta ruaj. M'i kanë kërkuar — foli pasi u mendua Ademi.

— Kush?

— Është një i gazetës. Interesohet për kolektivin tonë, ndoshta dhe do të shkruajë.

Në qetësinë që u vendos pas këtyre fjalëve, sinjali për t'u rreshtuar u dëgjua më qartë.

* * *

Në krye të disa ditëve mbaja në dorë portretet e tyre dhe një blok me shënime. I shikoja fytyrat e atyre ushtarëve, lexoja gjithshka që kisha mundur të shënoja nga ato që më treguan ata dhe shokë të tjerë dhe mundohesha të vizatoja me fjalë portretin e madh të një kolektivi të vogël.

2. ISHTE NJË DITË E FTOHTË

Nuk e harrojnë atë ditë. Ajo ka hyrë në jetën e tyre si një kujtim i bukur. Ishte, pra, një ditë e ftohtë janari. Dëborë kishte mbuluar gjithshka. Acari të priste. Sotiraqi dhe Xhezmiu qëndronin në klasë. Bënte shumë ftohët, dhe ata herë pas here lëviznin këmbët në çimento dhe fërkonin duart që të nxeheshin. Flisnin në të rrallë. Kur vështrimet e tyre kryqëzoheshin, buzëqeshnin:

— Pa, pa ç'dimër!

— I tmerrshëm! Në Korçë bie vërtet dëborë, po sikur s'bën kaq ftohtë...

Ata s'kishin shumë që ishin njohur. «Duket i urtë» — thoshte Sotiraqi për shokun. Ndërsa Xhezmiu kishte arritur në këtë përfundim: «Është i mbyllur. I ka fjalët të numëruara». Dhe, si për të vërtetuar këtë mendim, pasi i rrahu edhe një herë thembrat në çimento, tha:

— Ata po vonohen.

Tjetri mblodhi supet. Xhezmiut nuk i erdhi mirë. «Ndoshta s'më përfill, — mendoj. Harron që do jemi shokë, kemi një jetë të tërë përpara». Përsëri foli:

— Mësues ke qenë?

— Po.

— E ke universitetin?

— Jo, dyvjeçarin.

— Sidoqoftë... ty të kemi me arësim të lartë. Bukur fort.

Sotiraqi, që deri në atë kohë përgjigjej pa e kthyer kokën, u tërhoq nga dritarja dhe ju afrua më pranë Xhezmiut. I hodhi dorën në sup.

— Po ju, me ç'punë jini marrë, Xhezmi?

— Kam qenë teknik në naftë.

— Edhe ai shkodrani, ai djali i gjatë, në mos gabohem, ka qenë mekanik. Edhe shoku që presim sot, Ahmeti, me sa më zuri veshi, po ashtu, mekanik. Ademi, eh, ç'djalë që është, më duket se është piktor. Kështu më vjen se tha mbrëmë. Tani folë, shok i dashur, ç'rëndësi ka që unë kam kryer dyvjeçarin? Mua më gëzon ajo, që do jemi shokë

me tre teknikë, me tre punëtorë. Unë do të kem ç'të mësoj nga ju.

— Edhe ne nga ti.

— Po, po, ashtu është, reciprokisht. Sidoqoftë, unë jam i gëzuar që më hodhën në këtë nënrepart. Me sa kuptoj, kolektivin do ta kemi të mirë.

— Ajo varet nga ne, ne mund ta forcojmë, ne...

— Varet edhe nga shokët më të vjetër, — shtoi Sotiraqi.

— Unë nuk e ndaj kolektivin më dysh. Kam parasysh si ata, si ne të dy.

— Megjithatë, ata duhet të na ndihmojnë.

— Kështu them dhe unë.

Në çast të dy heshtën dhe shikuan nga dritarja. Disa ushtarë ecnin me vrap.

— Dalim dhe ne? — foli Sotiraqi.

— Domeniku tha që të presim këtu.

— Mirë, ashtu bëjmë...

Xhezmiu desh të thoshte edhe diçka, po s'arriti. Dera u çel me rrëmbim dhe u dha Domeniku me Ademin. Nga të nxituarit ata mezi merrnin frymë, pothuaj gulçonin. Folën në një gojë:

— Po vjen Ahmeti. Të dalim ta presim së bashku... Si thoni? E si të mos dilte Sotiraqi me Xhezmiun, kur ndaj edhe po prisnin në klasë, kur për Ahmetin kishin dëgjuar të flitej para se ta njihnin, kur edhe ai ishte një shok i tyre, pjesëtar i kolektivit, që do të ecnin, do të rriteshin, do të kaliteshin, do të ndanin gëzimet e hidhërimet së bashku?

— Fjalë është kjo, — tha Xhezmiu.

Dolën të katër. Dëborë u rrahu fytyrat, Soti-

raqi me Xhezmiun i harruan këmbët dhe duart që u mbërdhinin. Ata sikur i përshkonte tani një afsh i nxehtë. Ky ishte ai afsh, ajo ngrohtësia që të ngjallin shokët, dashuria, kujdesi i tyre.

Rrugës takuan dhe të tjerë. U bënë shumë. Katërshja u nda më dysh, pastaj më trish. Domeniku eci më përpara. Ademi shkoi te çesnja për të pas-truar këpucët. Sotiraqi me Xhezmiun, pranë njëri-tjetrit, arritën te vendi dhe nuk pritën shumë. Maqina erdhi. Ajo ndaloi disa metra më tej. Zëri i Domenikut tingëlloi i fortë:

— Ahmet, ç'u bane? Eh, eh...

Ashtu të veshur me peliçe, me ato kokore të rrasura deri te veshët, duke mbajtur në duar puschkët e çantat e shpinës, ushtarët e porsaardhur filluan të zbrisnin. Sa u ciknin këmbët në tokë, hidheshin në krahët e shokëve. Sotiraqi me Xhezmiun edhe pse u afruan, s'po e dallonin dot kush ishte Ahmeti. Edhe Domeniku me Ademin u shpëtuan nga sytë.

— Cili do jetë?

Sotiraqi mblodhi supet. Ndërsa me vete mendonte: «Sa e duan njëri-tjetrin këta shokët e vjetër. Po unë, a do të mund ta justifikoj shoqërinë e tyre, të bëhem si ata?.. «Eci përpara. Xhezmiu e ndoqi pas, duke shikuar gjithmonë në drejtim të maqinës. Kur ja, një ushtar, me atë kokore që i rrinte pak si e madhe, po përqafohej me Domenikun dhe Ademin.

— Ja cili qenka, Sotiraq, të shkojmë dhe ne — foli Xhezmiu.

Ju afruan Ahmetit, si t'i afroheshin një të njohuri të vjetër. U përqaftuan, ashtu siç dinë të

rroken ushtarët, kur takojnë shokun e pozicionit, edhe pse mund të dinë pak ose hiç fare për njëri-tjetrin. Mjafton që të jenë ushtarë.

Në klasën e mbushur plot, atë mbrëmje janari që dëborë s'pushoi së rëni asnjë çast dhe të ftohtët ishte i madh, ata njohën Ahmetin dhe Ahmeti ata...

3. U PREKE?

Kaluan ditë. Kolektivi po hidhte hapat e para. Ata, ushtarët, po e njihnin më mirë njëri-tjetrin në punë, në jetë.

Atë pasdite, Sotiraqi, pasi la shërbimin u fut në klasë duke menduar se s'do të gjente njeri brenda. U habit kur pa aty Ahmetin dhe Domenikun. Ata s'kishin dalë në qytet.

— Ju shqetësoj gjë? — foli Sotiraqi kur pa se shokët diç bisedonin me njëri-tjetrin.

— Ç'ka po thue kështu? A të kena shok?.. Atëhere, pra, mos fol si njeri i huej, — u përgjigj Domeniku dhe u kthye nga Ahmeti. Sotiraqi zuri vend dhe nisi të lexojë një libër që e kishte sjellë Ahmeti nga biblioteka e qytetit. Dy të tjerët vazhduan bisedën.

— Më duket se edhe herë tjetër je rrëmbyer — i thoshte Ahmeti, mund t'i flisje më ndryshe, më i qetë. Edhe ashtu do të të kuptonte.

— Ishte hera e dytë që e përsëriste një veprim të tillë.

— E pastaj? Qoftë edhe se e përsëriti. Ti s'ke të drejtë të flasësh ashtu. Rreptësia (dhe duhet

të jesh i rreptë, se të kanë caktuar komandant) nuk tregohet me të bërtitur. Të kujtohet, vjet, kur ishim dhe ne të rinj si këta? Sa përshtypje të keqe na bënte sjellja e ndonjë shoku të vjetër, sjellje prej kapadaiu, mendjemadhi, mospërfillësi. «Ju jini të rinj, ku dini ju», ose «ngrihuni e bëni gjimnastikë, të forcoheni, se ne...» I mban mend këto shprehje? ...Ne s'i honëshim dot ato. Bile, po të të kujtohet, një mbrëmje më pate thënë: «Kur ne të jemi të vjetër, e të vijnë shokët e rinj, do të mbajmë një qëndrim tjetër, s'do të hiqemi sikur dimë gjithshka». Kështu është, Domenik? Dhe ja, ku erdhi ajo kohë. Ne duhet t'i trajtojmë me ngrohtësi, bile edhe të mësojmë prej tyre.

— Si shumë je tue e zgjatë këtë histori, — tha Domeniku me një ton mërzitjeje.

— Pse diskutojmë s'është keq.

— Ndoshta do të ishte ma mirë t'i binim shkurt.

— U preke?!

— Jo, po s'bana ndonjë gja të madhe.

— Sidoqoftë ne bëjmë mirë që po e diskutojmë këtë çështje, ndoshta do bënim akoma më mirë sikur të ishin gjithë shokët.

— Fundja...

Kishte ndodhur kështu: Domeniku ishte nevrikosur pak me Sotiraqin atë ditë. Dhe me të drejtë. Urdhëri ishte i prerë dhe i qartë: në gjimnastikë të dilnin pa këmishë. Po ai ç'bëri, si e zbatoi këtë urdhër? Këmishën e mbështolli rreth belit. Sa doli përjashta, meqë ndjeu shumë të ftohët, pa i marrë leje asnjëriu, e veshi. Kur ndeshi në vështrimin e Domenikut, sikur dëgjoi fjalët e tij: «Po shokët s'janë tue mbërdhi? Keq, shoku Sotiraq!» Vendosi